



Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни



ФЕНОМЕНОЛОГІЯ

Шифр та назва спеціальності

В10- Філософія

Освітня програма

Філософія

Рівень освіти

Третій (освітньо-науковий)

Семестр

3

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Кафедра

Філософії (307)

Тип дисципліни

Вибіркова

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники**Дольська Ольга Олексіївна**

olha.dolska@khpі.edu.ua

Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії НТУ «ХПІ».

Досвід роботи – 32 років. Авторка понад 300 наукових, науково-популярних та навчально-методичних праць.

Провідна лекторка з дисциплін: «Філософія» (для бакалаврів українською мовою); «Світоглядні, методологічні та соціокультурні основи науково-технічної діяльності» (для аспірантів); «Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології (для аспірантів)», «Філософський аналіз сучасного суспільства»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація**Анотація**

Дисципліна спрямована на фундаментальні основи розуміння феноменології як напряму у філософії і сучасного наукового методу. Змістовна складова формується на двох платформах. Ставиться наголос на уточненні історичних особливостей формування феноменології із наголосом на переході із дискурсу розуму до дискурсу тілесного. Другий блок пов'язаний із особливостей феноменології як методології з подальшим практичним застосуванням у науково-філософських дослідженнях. Блок включає інструментально-категоріальний апарат, формує аналітичні навички методологічного характеру, де в центрі людського досвіду смисли, знаки, які роз'яснюють не тільки філософські тексти, але і мистецтво, літературу, релігію, політику, кінематограф, повсякдення.

Мета та цілі дисципліни

Сформувати здатність застосовувати метод феноменології як міждисциплінарний, використовуючи його дослідницький інструментарій. Виконувати оригінальні дослідження і досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії і дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і різноманітних формах життєдіяльності. Давати оцінку явищам у філософії, мистецтві, літературі, у театральних, політичних, громадських шоу.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - іспит.

Компетентності

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Результати навчання

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

РН9. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері філософії, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

ПР10. Формування у аспірантів поглиблених теоретичних і практичних знань у сфері фундаментальних поглядів філософії і науки на вибір і обґрунтованість певних методів і методологічних підходів у сучасних дослідженнях. Сприяє вільному володінню шляхів пошуку науково-філософської методології з урахуванням теорій раціоналізму. Сприяє рефлексивному аналізу раціональності як опції науково-філософського аналізу з подальшим його відпрацюванням на практиці.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 30 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії», «Іноземна мова для комунікації в науково-педагогічному середовищі». «Організація науково-дослідної та інноваційної діяльності», «Педагогіка і психологія вищої освіти з методикою викладання».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції з презентаціями, дискусії, практичні заняття (семінари, практикуми), виконання індивідуальної роботи (самостійні роботи, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах, робота з оригінальними роботами з філософії). Формування у аспірантів поглиблених теоретичних і практичних знань у сфері фундаментальних поглядів філософії і науки, формування вмінь

обґрунтованості певних методів, методологічних підходів, зокрема феноменології. Сприяє вільному володінню шляхів пошуку науково-філософської методології, рефлексивному аналізу філософських праць, творів мистецтва, літератури як шлях науково-філософського аналізу з подальшим його відпрацюванням на практиці.

Програма навчальної дисципліни

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Криза епохи Модерну. Зародження феноменології Період становлення феноменології. Аристотель та його роль у становленні феноменології. Редукція буття до свідомості. Тема суб'єкта в контексті традиції Модерну. Паростки феноменології в німецькій класичній філософії (І. Кант, Г. Гегель). Теорія трансцендентального конституювання. Причини зародження феноменології як течії сучасної філософії.	2
Тема 2. Основні положення феноменології. Феноменологічний метод Вступ до феноменології. Некласична філософія XIX ст. як відповідь на кризу епохи Модерну. Критика сциєнтизму і натуралістично-позитивістського світогляду. Свідомість як основний предмет філософії. Чиста, допредметна свідомість. Школи феноменології: трансцендентальний (емпіричний або психологічний) і герменевтичний.	2
Тема 3. Гусерль – засновник феноменології Три етапи творчості Е. Гусерля. Епістемологічний початок феноменології. Протиставлення: підхід розуміння і підхід, який роз'яснює. «Логічні дослідження» (II етап). Основні категорії і теорія значення. «Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія» (III етап). Основні поняття.	2
Тема 4. Проект герменевтичної феноменології М. Гайдегера Два джерела філософії Гайдегера. Герменевтичний характер феноменології М. Гайдегера. Основна ідея «Буття і час». Онтологічне питання. Основні поняття. Аналітика і концептуалізація поняття Dasein. Роботи збірки «Час і буття».	2
Тема 5. Феноменологічна соціологія та психоаналіз. Екзистенційна феноменологія Феноменологічна соціологія: М. Вебера, А. Шютца. Феноменологічний психоаналіз. Екзистенційна французька феноменологія: екзистенційна феноменологія. Ж.-П. Сартра. Трансформація ідей Гайдегера. «Буття і ніщо»: синтез феноменології, екзистенційної філософії і діалектики. Основні ідеї та поняття. «Екзистенціалізм – це гуманізм» (Сартр).	2
Тема 6. Феноменологія середини і кінця XX ст. М. Мерло-Понті. Наука про людину і феноменологія: існування суб'єктивності та її відношення до світу. «Феноменологія сприйняття»: аналіз досвіду тіла суб'єкта. Е. Левінас. Феноменологія діалогу: «Час і інше», «Тотальність і безкінечність. Есе на тему екстеріорності». Б. Вальденфельс: чуттєве і тілесне.	2
Тема 7. Феноменологія: дискурс тілесного Тіло у традиції Сходу і Заходу (філософсько-антропологічний контекст). Людина і космічні уявлення. Небо у якості людського образу (перша версія онтології загально-космічного тіла). Східна і західна традиції ритуалу. Розум править тілом (Платон). Реабілітація чуттєвого (Аристотель). Мова про любов: ВІН і ВОНА.	2

Тема 8. Традиція Середньовіччя і Відродження: дискурс тілесного і формування нового бачення тіла Християнська традиція і тілесний орнамент. Біблія про тілесне. Краса гуманізму у творчості митців Відродження. Велич людської тілесності у живописі. Мадонни. Тортири над тілом. Опція тілесного як форма унаочнення влади.	2
Тема 9. Опанування принципу десоматизації у філософії Нового часу Метафізична відмова від тіла як світоглядна позиція. Редукція буття до свідомості (Бекон, Декарт): буття – колізія розуму, ситуація життя – ситуація мислення. Доля тіла самосвідомого суб'єкта. Б. Спіноза: обґрунтування его. Реабілітація пристрастей людини у Б. Паскаля. Любов як ключове поняття у Паскаля.	2
Тема 10. Обґрунтування тілесності у філософських дослідженнях XX - XXI ст. Критика метафізичного розуму та його можливостей. Гімн тілу Ф. Ніцше. Життєвий порив проти інтелекту. Феномен Тіла у працях Гуссерля, Паточки, Гайдеггера, Мерло-Понті. Дискурс постмодернізму і постпостмодерну. Культура значення та культура присутності (Х.У. Гумбрехт).	2
Тема 11. Онтологічне значення тілесного в умовах деструкції форм буття Сучасний дискурс про тілесність. Репресивний та контролюючий характер раціональності Ю. Габермаса. Значення тіла у формуванні его: стадія дзеркала (Ж. Лакан). Аналітика біовлади (М. Фуко). Філософський скептицизм М. Фуко. Теми сексуальності. Конструктивізм і тілесне.	2
Тема 12. Феноменологічні експлікації життєвих практик Соціокультурні експлікації тілесного у культурних і соціальних формах. Флеш-імідж, структура, вимоги, опанування. Культура як продукт тілесних вимог. Медіантропология. Віртуальне буття і віртуальне життя. Феномен насилля в умовах інформаційного суспільства. Повсякдення як предмет філософських розвідок. Раціональне звільняє місце для повсякденного. Зрушення в ментальності людини XXI століття. Роль масової культури при зверненні до чуттєвого, ірраціонального тощо.	2
Тема 13. Феноменологія повсякдення: слово і значення «Філософія – це роз'яснення людського досвіду»(М. Мерло-Понті). Зв'язок соціальності і тілесності. Політична метафізика. Деструкція особистості. Дискурс навколо сексуальності. Еротизм як ствердження індивідуальності. Десоматизація тотальної людини. Гостинність. Феноменологія про комунікативний поворот: проблеми, представники, напрямки. Знак і значення.	2
Тема 14. Постфеноменологія. Між інтелектом, чуттєвістю та практикою Ментальність як онтологічна система. представників шкіл «Анналів», «Нових Анналів», М. Пруста, К. Леві-Брюля, К. Юма, Й. Хейзінгі, Ж.-П. Вернана та ін. Навички сприйняття оточуючого світу, алгоритми мислення, схеми думок, образи та концептуальне бачення світу, пізнавальний досвід. Усвідомлення і рефлексивність: М. Шелер, Х. Плеснер, А. Гелен Е. Левінас про цілісність пізнавального досвіду. Ідея про конструювання світу мовою (Р. Декарт, Л. Вітгенштейн, Л. Леві-Брюль, Р. Тагард, Н. Хомський). Феноменологія культури (Б. Вальденфельс) і мистецтва (Ж.-П. Сартр). Постфеноменологія про рефлексію досвіду літератури і мистецтва. Антропологічні практики: театр, політичні установи, європейські парламенти, відкриті громадські читання та ін. Поняття “тілесна свідомість”, “феноменологічне тіло”, “соціальне тіло”, “тіло без органів”, “тіло як текст”.	

Тема 15. Інформаційно-комунікаційні технології і смисли

2

Інформаційно-комунікаційні технології: смисли і значення: інформаційні візерунки. Штучний інтелект. Цифровий метод як метод дослідження мереж (Р. Роджерс). ІКТ – раціонально організований комплекс дій в інформаційному просторі з цілеспрямованого виробництва і поширення інформації задля впливу на визначену аудиторію. Новий тип комунікації – соціально-мережевий. Нові методи: транс-медіа (метод розповіді та подання єдиної історії або досвіду та його переживання крізь множинні платформи і формати), подкасти - процес створення та поширення звукових та відеофайлів (подкастів) у стилі радіо- і телепередач в Інтернеті (мовлення в Інтернеті).

Загальна кількість годин**30****Практичні заняття**

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти а
Тема 1. Феноменологія. Основні поняття феноменології Тема суб'єкта в контексті традиції Модерну. Некласична філософія XIX ст. як відповідь на кризу епохи Модерну. Причини зародження феноменології як течії сучасної філософії. Феноменологія як описова наука (паростки феноменології). Школи феноменології. Метод досліджень із особливим словником понять. Редукція свідомості.	2	1
Тема 2. Феноменологія Е. Гусерля і герменевтична феноменологія М. Гайдеггера Феноменологія Е. Гусерля як особливий метод пізнання і перша модель феноменології. Основні ідеї феноменології і поняття. Герменевтичний характер феноменології М. Гайдеггера. Аналітика і концептуалізація поняття Dasein. Екзистенційна феноменологія. Ж.-П. Сартра. М. Мерло-Понті. Феноменологія сприйняття. Е. Левінас: Категорія часу. Робота «Час і буття». Б. Вальденфельс: чуттєве і тілесне.	2	1
Тема 3. Феноменологія тілесного Тіло у традиції Сходу і Заходу (філософсько-антропологічний контекст). Архаїчна традиція про співвідношення тіла і Космосу. Традиція і тілесний орнамент: від християнства до Нового часу. Опанування принципу десоматизації у філософії Нового часу. Дискурс постмодернізму. Опозиції модерну та постмодернізму. Культура значення та культура присутності.	2	1
Тема 4. Онтологічні і соціокультурні експлікації тілесного Неприйняття установок класичної філософії у деконструкціях Ж. Дерріди, філософському скептицизмі М. Фуко. Критика традиційного розмежування суб'єкта та об'єкта Р. Рорті. Репресивний та контролюючий характер раціональності Ю. Габермаса. Медіаантропологія. Феномен насилля в умовах інформаційного суспільства. Зв'язок соціальності і тілесності. Дискурс навколо сексуальності.	2	1

Тема 5. Феноменологічні експлікації антропологічних практик

2

1

Повсякдення як предмет філософських розвідок. Культура як вимога до образу людини. Роль масової культури при зверненні до чуттєвого, ірраціонального. Антропологічні практики: політичні установи, європейські парламенти, відкриті громадські читання та ін. Поняття "тілесна свідомість", "феноменологічне тіло", "соціальне тіло", "тіло без органів", "тіло як текст". Data science як епістемологічна парадигма, Семіотичний метод в гуманітарних науках (У. Еко. «Теорія семіотики» (1975)). Постфеноменологія. Образи тілесної краси: феноменологія танцю, феноменологія кінематографу тощо.

Загальна кількість годин

10

$$\sum_{i=1}^{\infty} a_i = 8$$

Лабораторні заняття

Лабораторних робіт в рамках дисципліни не передбачено.

Самостійна робота

Курс передбачає підготовку до усних відповідей на проблемні питання, самостійне вивчення питань, які не викладаються під час лекцій, – це отримує поточне оцінювання. Особливе значення мають такі види індивідуальної роботи, як участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії, написання есе, підготовка і написання статей тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Тематика для самостійної роботи

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
1. Феноменологія як метод для сучасних наукових досліджень	2
2. Елементи феноменології як методу у філософії Нового часу	2
3. Е. Гусерль: основні роботи і понятійний апарат	2
4. Е. Гусерль про інтенціональний характер свідомості	2
5. Проект герменевтичної феноменології М. Гайдегера	2
6. Трансформація ідей Гайдегера у творчості Ж.-П. Сартра	2
7. Екзистенційна феноменологія. Ж.-П. Сартра	2
8. Феноменологія Е. Левінаса	2
9. Християнська традиція і тілесний орнамент	2
10. Новий час: метафізична відмова від тіла як світоглядна позиція	2
11. Філософія XX ст.: життєвий порив проти інтелекту	2
12. Культура значення та культура присутності (Х.У. Гумбрехт)	2
13. Значення тіла у формуванні еґо: стадія дзеркала (Ж. Лакан)	2
14. Аналітика біовлади М. Фуко: феноменологічно-антропологічний аналіз	2
15. Теми сексуальності: конструктивізм і тілесне (фемінізм, гендер, гомосексуалізм тощо)	2
16. Культура як продукт тілесних вимог. Феномен нормального тіла	2

17. Дитина та дорослий: феноменологія дитинства і зрілої людини	2
18. Феноменологічні нариси: зв'язок соціальності і тілесності, політика й імідж, ринок індустрії моди	2
19. Постфеноменологія: тіло як жест	2
20. Сучасний образ тілесної краси (феноменологічна рефлексія)	2
Загальна кількість годин	40

Тематика індивідуальних завдань (есе)

Есе передбачає розкриття обраної тематики, демонстрування вміння аналізувати інформацію та оформлювати текстові документи відповідно до мети навчальної дисципліни.

Теми есе

1. Теорія трансцендентального конституювання і розхитування ідеї суб'єкта пізнання як шлях до феноменології	4
2. Аналітика і концептуалізація поняття Dasein М. Гайдегера	4
3. Е. Левінас: філософія гостинності як феноменологічна опція	4
4. Дискурс постмодернізму: бінарні опозиції (феноменологічні відтінки)	4
5. Технологія спокуси і форми насильства в сучасному суспільстві. Практичний та дискурсивний відтінки.	4
6. Феноменологічні нариси: зв'язок соціальності і тілесності, політика й імідж, ринок індустрії моди	4
7. Феноменологічний метод в українській філософській думці	4
8. Феноменологія сучасних шоу (кінематограф, Євробачення, виступи на стадіонах, театральні та телевізійні шоу)	4
9. Сексуальний характер культури: виклик людській тілесності.	4
10. Інформаційно-комунікаційні технології: смисли і значення	4
Загальна кількість годин	40

Література та навчальні матеріали

Основна література

Байме К. фон. Політичні теорії суспільства. К., 2008.
Белл Д. "Прийдешнє постіндустріальне суспільство", К, 2010.
Бурдьє П'єр // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011
Бодріяр, Жан // Філософський енциклопедичний словник. К., 2011.
Ванг Дечонг, О. О. Дольська. Цифрова культура: особливості та її основні характеристики // Актуальні проблеми філософії та соціології, 2023. № 41. С.15 - 21.
В. Сунь, О.О. Дольська. Про інтелектуальні зрушення в історії людства (мислення для інформаційного простору) // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Ser.: Actual problems of Ukrainian society development : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2023. № 2. С. 30-38.
Вебер М. Три чисті типи легітимного панування// Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика.К.: Основа, 1998. С. 157–172.
Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / М. Горкгаймер. – К.: ППС – 2002, 2006.
Дольська О.О.Філософія сучасного суспільства / О.О. Дольська. – Харків : НТУ «ХПІ», 2013.

ДОЛЬСЬКА О. О., ДИШКАНТ Т. М. Ідея університету в сучасних викликах. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. пр. / редкол.: О. Г. Данильян (голова) та ін. – Харків : Право, 2023. – No1 (56). С. 76-87.

Дольська О.О., Городиська О.М. Цифрова культура як детермінанта змін у мисленні, світогляді, освіті // Вісник Дніпровської академії неперервної освіти Серія «Філософія. Педагогіка». № 1 (8). 2025. С. 7-17.

Кривуля О. М. Філософія: світ – людина – дух: навч. Посібник. Х. : ТОВ «Прометей», 2003.

Култаєва М. Д. Європейська теоретична соціологія XX – XXI століття: навч. посібник / М. Д. Култаєва, О. І. Навроцький, І. І. Шеремет. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008.

Култаєва М.Д., Прокопенко І.Ф., Радіонова І.О., Троцько І.В. Соціологія глобалізації, Навч. Посібник. Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008.

Міжнародне суспільство порівняльного дослідження цивілізацій // <http://www.wmich.edu/isccsc/index.html>

Нікітенко В. Роль креативної моделі освіти у формуванні суспільства інноваційного розвитку в епоху технологічної революції 5.0 та глобалізації. Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – № 2. – С. 54-58.

Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. І. У полоні Платонових чарів / Пер. з англ. Олександр Коваленко. – К.: «Основи», 1994.

Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. II. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники / Пер. з англ. Олександр Буценко. – К.: «Основи», 1994.

Поппер Карл. Злиденність історизму / Пер. з англ. Василь Лісовий. – К.: «Абрис», 1994.

Фукуяма Френсіс // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.:Парламентське видавництво, 2011.

Що сказав Фукуяма? // Zbruch, 25.08.2016

Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. «Наш Формат», 2019.

Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. «Наш Формат», 2020.

Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. «Наш Формат», 2020.

Цивілізаційні перехрестя сучасного суспільства https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/tsyvilizatsiine_perehrestia.pdf

Шпенглер, Освальд // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002.

Шпенглер О. «Присмерк Європи» .Т. II. Київ., 2011.

Еліас Н. Про німців. (ориг. назва: Штудії про німців. Боротьба за владу та генеза габітусу в 19.-20. столітті). К.: «Юніверс», 2010.

Еліас Н. Процес цивілізації. Соціогенетичні і психогенетичні дослідження. Київ: Перун», 2003.

Воронкова В. Концептуальні засади філософії геополітики. 2008,

Лук'янець В. С. Сучасний філософський дискурс про методологічну культуру / В. С. Лук'янець // В. С. Лук'янець, О. М. Кравченко, Л. В. Озадовська. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури. – К. : Кондор, 2000. – С. 13–15.

Класики геополітики: Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Хаусхофер, А. Мехен, Х. Маккіндер.

Карл Маркс. Наймана праця й капітал

Карл Маркс. До критики політичної економії /

Карл Маркс. Капітал. Критика політичної економії. Том I. Кн. I.

Карл Маркс. Капітал. Критика політичної економії. Том III. Ч. I.

Карл Маркс. Вибрані твори. Том 1.

Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології / Пер з нім. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005.

Глобалізація в соціологічному вимірі / НАН України, Ін-т соціології; К., 2011

Окрут М. Повсякденна реальність: пошуки визначення // Соціум. 2006. № 5. С. 30-41.

Archer M. The Reflexive Imperative in Late Modernity. Cambridge : Cambridge University Press, 2012.

Coleman R. A Sensory Sociology of the Future: Affect, Hope and Inventive Methodologies. // Sociological Review. – 2017. – Vol. 65 (3). – P. 525-543.

Fox N. Sociology and the New Materialism: Theory, Research, Action. London : Sage, 2017.

W. Sun, O. O. Dolska. DIGITALIZATION OF EDUCATION IN CHINA: PROBLEMS, OPPORTUNITIES (SOCIO-

PHILOSOPHICAL ANALYSIS). Актуальні проблеми філософії та соціології. №38\2022. Р. 34-39.
Wallerstein I. The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century. New York : Academic Press, 1974. 410 p.
Wallerstein I. The Modern World-System II: Mercantilism and the Consolidation of the European World-Economy, 1600–1750. New York : Academic Press, 1980. 372 p.
Wallerstein I. The Modern World-System III: The Second Era of Great Expansion of the Capitalist World-Economy, 1730s–1840s. San Diego : Academic Press, 1989. 372 p.

Додаткова література

Baudrillard J. De la seduction / J. Baudrillard. Paris, 1979. 243 p.
Baudrillard J. In the Shadow of the Silent Majorities (Semiotext(e) / Foreign Agents) / J. Baudrillard. New York, 1994. – 128 p.
Lyotard J.-F. The Postmodern Condition a Report on Knowledge / Jean-François Lyotard ; [translated by Geoff Bennington and Brian Massumi Foreword by Fredric Jameson]. Minneapolis : Minesota Press, 1988. 110 p.
Piore M. J., Sabel Ch. F. The Second Industrial Divide / M. J. Piore, Ch. F. Sabel. – New York, 1986. – 368 p.
Sabel Charles F. Work and Politics: The Division of Labour in Industry. Cambridge Studies in Modern Political Economies / Charles F. Sabel. L Cambridge, 1984. 320 p.
45.Stehr N. Knowledge Societies / N. Stehr. London, 1994. 291 p.
Zuboff S. In The Age Of The Smart Machine: The Future Of Work And Power / S. Zuboff. New York, 1989. 468 p.
Кевін К. Невідвортне. 12 технологій, що формують наше майбутнє /пер. з англ. Наталія Валецька. Київ : Наш формат, 2018. 304 с.
Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. Межі зростання. 30 років потому / за наук. ред. Віктора Вовка. Київ : Пабулум, 2018. 464 с.
Мічіо К. Фізика майбутнього. Як наука вплине на долю людства і змінить наше повсякденне життя у ХХІ сторіччі. Львів : Літопис, 2017. 432 с.
Мічіо К. Майбутнє розуму. Наукові спроби досягнути, удосконалити і підсилити інтелект / пер. з англ. Анжела Кам'янець. Київ : Літопис, 2020. 420 с.
Ніктенко В., Воронкова В., Кивлюк О. Цифровий гуманізм як нова парадигма розвитку сучасних гуманітарних наук. Humanities studies: collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia : Publishing house «Helvetica», 2025. Вип. 22 (99). Р. 81-90.
Ніктенко В., Воронкова В., Тупахіна О., Сорокіна О. Європейські практики цифрового гуманізму у контексті глобальних викликів. Humanities studies : collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia : Publishinghouse «Helvetica», 2024. Вип. 18 (95). С.52-64.
Дзьобань О.П., Жданенко С.Б. Соціокультурний простір інформаційного суспільства як середовище буття сучасної людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А.П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2014. No 2 (21). С. 12-21.
Дзьобань О., Соснін О. Інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління. Віче. 2015. No 10. С. 7-13.
Дзьобань О.П., Данильян О.Г. Трансформації цінностей в інформаційному суспільстві: багатовимірність та різнопорядковість. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія. 2020. No 3 (46). С. 28-43.
Дзьобань О.П. Цифрова людина як філософська проблема. Інформація і право. 2021. No 2 (37). С. 9-21.
Дзьобань О.П., Жданенко С.Б. Соціокультурний простір інформаційного суспільства як середовище буття сучасної людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А.П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2014. No 2 (21). С. 12-21.
Єрмоленко А.М. Дискурс. Комунікація. Моральність. Київ : Наукова думка, 2021. 438 с.
Кант І. Критика чистого розуму / пр. з нім. та приміт. І. Бурковського. Київ : Юніверс, 2000. 504 с.
Кастельс М. Інтернет і Галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. Київ : ТОВ Ваклер, 2007. 304 с.
Кевін К. Невідвортне. 12 технологій, що формують наше майбутнє /пер. з англ. Наталія Валецька. Київ : Наш формат, 2018. 304 с.

Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. Межі зростання. 30 років потому / за наук. ред. Віктора Вовка. Київ : Пабулум, 2018. 464 с.

Метью Б. Метавсесвіт. Як він змінить нашу реальність / пер. з англ.Сергія Стеця. Київ : АРТБУКС, 2023. 512 с.

Wallerstein I. Utopistics: Or, Historical Choices of the Twenty-First Century. New York : The New Press, 1998. 144 p.

Wallerstein I. Unthinking Social Science: The Limits of Nineteenth-Century Paradigms. 2nd ed. Philadelphia : Temple University Press, 2001. 336 p.

Wallerstein I. The Decline of American Power: The U.S. in a Chaotic World. New York : The New Press, 2003. 280 p.

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо відповідно до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (усні відповіді), k_1	Контрольні роботи (тези), k_2	Індивідуальне завдання (есе), k_3	Підсумковий контроль (іспит), k_4
0,25	0,25	0,25	0,25

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = \Pi \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + \text{Пк} \cdot k_4,$$

де: Π – середньозважена середня оцінка за поточний контроль,

I – оцінка за виконання індивідуального завдання,

K – середньозважена оцінка за контрольні роботи,

Пк – оцінка за підсумковий контроль.

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i},$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді .

Оскільки, у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді тотожний один одному, тобто $a_1 = a_2 = \dots = a_n$ то

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i} = \frac{\Pi_1 + \Pi_2 + \dots + \Pi_n}{n} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де: n – кількість відповідей за семестр

$$I = \frac{I_1 \cdot c_1 + I \cdot c_2 + \dots + I_n \cdot c_n}{\sum_{i=1}^n c_i},$$

де: c_i - ваговий коефіцієнт за есе.

Оскільки, у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожного есе тотожний один одному, тобто $c_1 = c_2 = \dots = c_n$ то

$$I = \frac{I_1 \cdot c_1 + I \cdot c_2 + \dots + I_n \cdot c_n}{\sum_{i=1}^n c_i} = \frac{I_1 + I_2 + \dots + I_n}{d} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де: d – кількість есе за семестр

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1 + K_2 \cdot b_2 + \dots + K_n \cdot b_m}{\sum_{i=1}^n b_i},$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за контрольну роботу.

Відповідно у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожної контрольної роботи тотожний один одному, тобто $b_1 = b_2 = \dots = b_m$, то

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1 + K_2 \cdot b_2 + \dots + K_m \cdot b_m}{\sum_{i=1}^m b_i} = K = \frac{K_1 + K_2 + \dots + K_m}{m} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де m – кількість контрольних робіт

Поточні оцінки за кожен складову (П, К, І,...) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої О з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено



Завідувачка кафедри
Ольга ГОРОДИСЬКА



Гарант ОП
Яків ТАРАСОВ